

TIETEEN JA TEKNOLOGIAN HISTORIAA EUROOPAN PERIFERIOISSA

Riikka Terho

STEP (Science and Technology in the European Periphery) järjesti viidennen kokouksensa Espanjassa, Minorcan saarella, kesäkuun alussa. STEP on perustettu Barcelonassa vuonna 1999, ja sen tavoitteena on kerätä yhteen Euroopan periferia-alueita tutkivia tieteen- ja teknologian-historioitsijoita. Periferia ymmärretään laajasti, eli sen sisäpuolelle jää lähinnä kolmen suuren keskusta: Ranska, Saksa ja Iso-Britannia. Tämänvuotisen kokouksen teemana oli tieteen ja teknologian popularisoiminen, jonka laajasta tutkimuskentästä osallistujat saivat kuulla yhteensä lähes neljäkymmentä esitystä kolmen päivän aikana. Suomesta kokoukseen osallistuivat ensimmäistä kertaa professori Timo Myllyntaus sekä jatko-opiskelijat Tiina Männistö ja Riikka Terho Turun yliopistosta. Pohjoismaat olivat edustettuina myös ruotsalaisin ja tanskalaisin voimin, mutta enimmäkseen osallistujat tulivat Etelä-Euroopan maista.

Kokouksen johdantoluennojaksi oli kutsuttu tieteen sosiaalishistoriaan ja erityisesti popularisointiin erikoistunut Paola Govoni Bolognan yliopistosta. Ensimmäisen päivän esitykset perustuivat enimmäkseen popularisoidun tieteen ja teknologian erilaisille tiloille, ja saimme kuulla mielenkiintoisia esityksiä niin teatterista, museoista, näyttelyistä kuin perinteisistä sanomalehdistä popularisoinnin välineinä 1800-luvun alusta lähes nykypäivään asti. Päivän päätti sukupuoliteemalle rakennettu istunto, jossa myös Tiina Männistö ja Riikka Terho pääsivät esiintymään. Sukupuolinäkökulma he-

rätti mukavaa keskustelua, vaikka sen osuus kokouksessa oli varsin marginaalinen, tosin muutamissa muissakin esityksissä sitä sivuttiin. Ensimmäisen päivän keskustelu painottui erityisesti sanomalehtien käyttöön lähteinä, ja osallistujat olivat varsin yksimielisiä siitä, että lukevan yleisön merkitys on otettava huomioon – kuka lehtiä lukee, ja mitä niistä ymmärretään – ja toisaalta, mikä on lehden tekijöiden/toimituksen merkitys. Lisäksi keskusteltiin popularisoimisen syistä ja tarkoituksista, joista pohdinnat laajenivat koskemaan keskuksen ja periferian välistä suhdetta.

Toisen päivän esitykset jakautuivat kahdelle teemalle: kirjoille popularisoinnin välineinä ja tiloina sekä paikallisten kontekstien ja kansallisten identiteettien väliselle vuorovaikutussuhteelle. Esitysten aiheet olivat kiinnostavia ja monipuolisia, mutta painottuivat lähinnä tieteen popularisointiin. Teknologian historian vähäistä osuutta edustivat Timo Myllyntauksen esitys Suomen sähköistymisestä sekä Lissa Robertsin esitys höyryteknologian saapumisesta Alankomaihin. Useissa toisen päivän puheenvuoroissa nostettiin esiin se, että monissa esityksissä popularisointi ja kouluttaminen/opettaminen (*education*) näyttivät tarkoittavan samaa asiaa. Vaikka käsitteet haluttiin erottaa toisistaan, ilmaan jäi kuitenkin kysymys, voidaanko niin tehdä.

Viimeisenä päivänä oli jäljellä kaksi istuntoa, joista ensimmäisen teemana oli populaari fysiikka ja joka sisälsi esityksiä muun muassa astronomiasta ja radioaktiivisuudesta. Kokouksen viimeinen istunto oli mielenkiintoinen siinä mielessä, että se rakentui kansainväliselle yhteistyölle ja oli käynnistetty nimenomaan STEP-kokousta varten. Sekä jatko-opiskelijoista että kokeneemmista tutkijoista koostuvat espanjalais-, kreikkalais-, portugalilais- ja tanskalaistutkimusryhmät esittivät tutkimustuloksiaan tieteen ja teknologian roolista 1900-luvun alun lehdistössä oman maansa osalta. Tämän-

kaltaisiin projekteihin saattaisi ja kannattaisi myös suomalaisilla jatko-opiskelijoilla olla kiinnostusta, sillä usein tällaiset ryhmät päätyvät myös julkaisemaan tutkimustuloksensa. Kokouksen päätöspuhetta pitämään oli kutsuttu Jonathan Topham Leedsin yliopistosta. Hän painotti esityksessään sitä, miten moninaisesti ymmärrettyjä ja ongelmallisia-kin käsitteitä *periferia*, *populaari*, *popularisointi* sekä jopa *tiede* ovat. Viimeisen päivän yleiskokouksessa pohdittiin STEPin tulevaisuutta. Kokeneemmat steppiläiset toivoivat lisää osallistujia jatko-opiskelijoiden ja nuorten tutkijoiden keskuudesta. Lisäksi ehdotettiin, että STEP voisi osallistua isompiin konferensseihin, kuten ESHS:n tai SHOTin kokouksiin juuri pienten kansainvälisten tutkimusryhmien projekteilla. Seuraavaksi kokouspaikaksi vuodelle 2008 kaavailtiin Istanbulia. Néstor Herrán Barcelonan yliopistosta mainitsi myös jatko-opiskelijoille ensi vuoden heinäkuussa suunnatusta tieteen ja teknologian historian kokouksesta Barcelonassa. Kokouksen CFP julkistetaan joulukuussa.

STEP-kokouksen järjestelyt toimivat erinomaisesti, ja jokaiselle illalle oli järjestet-

ty ohjelmaa. Koska päällekkäisiä sessioita ei ollut, muotoutui kokousporukka varsin yhtenäiseksi ja tiiviiksi, mikä helpotti ajatusten vaihtoa mahdollisimman monien kanssa. Keskustelut esityksistä jatkuivatkin usein vielä illallispöydässä, sillä tiukka aikataulu salli esitysten pituudeksi maksimissaan 10 minuuttia, mikä oli varmasti jokaisen esiintyjän mielestä liian lyhyt aika. Jatko-opiskelijoiden taloutta ajatellen STEP-kokouksen kustannukset jäivät kohtuullisiksi, sillä osallistujan vastuulle jäivät ainoastaan matkakustannukset, lopuista vastasi STEP-organisaatio. Istanbulissa olisi siis puolentoista vuoden kuluttua tarjolla erinomainen esiintymisareena myös suomalaisille tieteen- ja teknologianhistorioitsijoille.

5th STEP Meeting: Popularisation of Science and Technology in the European Periphery, Museu de Menorca (Mahon) Minorca, 1.-3.6.2006

<http://www.cc.uoa.gr/step/>

Riikka Terho on Suomen historian jatko-opiskelija Turun yliopistossa.

Suomalaisten kokousvieraiden ikkunoista avautui näkymä Menorcan satamaan. Kuva: Timo Myllyntaus.